

# “MÜHENDİSLER VE EKONOMİK KRİZ” PANELİ DÜZENLENDİ

10 Nisan 2007 tarihinde aramızdan ayrılan EMO Ankara Şubesi 6. ve 7. Dönem Yönetim Kurulu Üyesi Halil Eker anısına “Mühendisler ve Ekonomik Kriz” konulu panel 10 Nisan 2009 Cuma günü EMO Genel Merkezi Toplantı Salonu'nda gerçekleştirildi. Açılış sunumunu Prof. Dr. Korkut Boratav'ın yaptığı panelde oturum yöneticisi olarak Bilgisayar Mühendisi Halil Ağın, konuşmacı olarak Doç. Dr. Ahmet Öncü, Avukat Nurten Çağlar Yakış ve Ankara Emek ve Meslek Örgütleri Platformu Dönem Sözcüsü Ramazan Pektaş yer aldılar.

Etkinliğin açılış konuşmalarını sırasıyla EMO Ankara Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı ve aynı zamanda Ankara Emek ve Meslek Örgütleri Platformu Dönem Sözcüsü Ramazan Pektaş ve Halil Eker'in eşi Gülcan Eker yaptı. Her iki konuşmada da dikkatleri çeken gerek Oda camiasında gerekse ailesinde Halil Eker'in vefatının yarattığı boşluğa alışılmamış olması ve O'na duyulan özlemdi. Açılış konuşmalarının ardından Halil Eker'in fotoğraflarından oluşan sunum ile salondakiler tekrar duygu dolu anlar yaşadılar.

Açılış sunumunu yapan Prof. Dr. Korkut Boratav dünyada ve ülkede yaşanmakta olan son krizin gelişim ve ortaya

çıkışına dair kapsamlı bir değerlendirme yaptı. Sunumun özetini aşağıda veriyoruz...

“EMO Ankara Şubesi bu kriz meselesini unutmak, unutturmak istemeyenlerden. Ben de bu mevzu üstüne çok konuştum ancak gün geçtikçe yeni gelişmeler oluyor ve ben de o gelişmeleri sunumlarıma ekleyerek konuşmalarına devam ediyorum.

Bu krizin temel özelliği esas olarak 1994 ve 2001 krizinin aksine, dışarıda patlak vermesi ve sonra bize yansımadır. O nedenle biraz dünya ekonomisine göz atmak gerekir. Kabaca diyebiliriz ki 1970 sonlarında ekonomik model neo-liberal sisteme geçti. Teacher ve Reagan'ın iktidarsa geldiği dönemlerdi. Bu ekonomik modele göre faizler abartılarak dış borcu yüksek olan çevre ekonomiler krize sürüklenmişlerdir. Bu ekonomik çevrimler yaklaşık her 10 yılda





tekrar eder ve en son çevre ekonomilerin inişe geçmesi 1998'e denk gelir. Bu modelde merkez ekonomiler inişe geçmez sadece çevre ekonomiler batar. 1998 Asya krizinde de böyle olmuştur, sermaye geri çekilmiş, yatırım yapan sıcak para çıkışa yönelmiştir. Bu kriz Doğu Asya'dan Rusya'ya oradan Latin Amerika'ya oradan da bize gelerek çevre ekonomilerde bir gezi yapmış ve 2001'de sona ermiştir.

Türkiye'nin 1997-2007 yılları büyüme hızı %3,6'tır, yani deyim yerindeyse bu "zavallı bir büyüme hızı"dır. AB'ye üyelik süreci ve büyümekte olan bir ülke söylemlerini de düşünecek olursanız bu çok düşük bir büyüme hızıdır. Sermayenin birikim hızı ise %22'ler seviyesindedir. Türkiye'de bu 10 yıllık çevirimler birebir IMF programlarıyla çakışmaktadır. 1998'de başlayan IMF programı 2008 yılı Mayıs ayında bitmiştir; bu neo-liberal sisteme tam teslim olmaktadır.

Bugün gelinen noktada ekonomi büyüme hareketleri sermaye büyüme hareketlerine bağlı durumdadır. AKP 2002 Kasım'ında iktidara geldiğinde aslında küçülme başlamıştı, küçülme 2001'de başlamıştı. AKP döneminde sürekli bir yabancı para girişi olduğu için büyüme canlı tutulabilmişti, özellikle 2006'ya kadar. 2005'te 40, 2006'ta 57 ve 2007'de 54 milyar dolar net yabancı sermaye giriş olmuştu. Gelen para ekonomiyi genişletiyordu ancak IMF de diyordu ki "para politikasını sıkı tut, faiz politikasını sıkı tut". Yabancı sermaye girişine teslim olur, yerli sermayeyi dışarıdan borçlanmaya yönlendirirsen siyasilerin gözünden kaçanlar birikerek o ekonomiyi krize sürükler. AKP bir genel bir de yerel seçimlerde çıkışlar yaşadı ve günlük politikalarla ekonomik kırılganlıkları gözden kaçırdı. Oysa dünya ekonomisi çok kırılganlaşıyordu çünkü ABD ekonomisinin

iştahı doymak bilmiyordu. 2007 yılında ABD 800 milyar dolar dışarıdan para emiyordu, cari işlem açığı veriyordu. Süper emperyalist konumunun tanıdığı ayrıcalıklar ile bunu sağlıyordu. Dış dünya ABD'yi besliyordu ama bu böyle devam edemezdi. Bu şişkinlik böyle devam edemezdi ve bir patlama ön görülüyordu. Temenni edilen yumuşak bir iniş olmasıydı, balonun orta yerinden patlamasındansa ağzından hava kaçırarak inmesiydi. Ama kriz Amerika'nın içinden patlak verdi. Türkiye için "çok akıllı" siyasetçiler bunu öngöremedi ama IMF de bu işe uyanamadı. Sonuçta hazırdan yiyorsanız ya bankadaki paranızı tüketiyorsunuzdur ya da başkalarına borçlanıyorsunuzdur.

Dünya ekonomisi krize girerken dünya ülkeleri de bunu iki farklı yaklaşımla karşıladı. Bir yaklaşıma göre eğer Amerika'nın açığı varsa tüm diğerleri dış fazla vermeliydi. Bazı ülkeler büyüme hızlarını aşağı çekerek dış fazla yarattılar, küçülerek dış açıklarını fazlaya çevirdiler. Bir diğer yaklaşımla ise bazıları dış fazla verirken büyüme hızını yukarıda tutabildi; Çin gibi, Hindistan gibi... Böylece ABD'nin olağan üstü dış açıklarına uyum sağladılar ki bu iki yaklaşım da onlara krizde avantaj getirdi.

Bazı yeni AB üyesi ülkeler ise IMF ile stand-by anlaşması yapmıştı ve hepsi de talep daraltıcı ekonomik anlaşmalardı. Zaten bu ülkelerin dış borcu çoktu, IMF'nin dış borcu daha da arttırmamak için böyle bir önermesi vardı. Bizim gibi ülkelere "talebi daralt, para politikasını kıs ki bize borcunu ödeyebilesin" dendi.

Ama son günlerde IMF'de neler oluyor diye sorulabilir. G20 zirvesinden sonra iç talebi daralmakta olan çevre ekonomilere kaynak aktarımı kararı çıktı, talep daralmalarını önlemeye yönelik bir durum oluştu. Bu son durumla "acaba IMF katı neo-liberal politikaları uygulamakta bazı gevşeklikler mi yaratacak?" sorusu akıllara geliyor.

Merkezi ekonomiler bu son krizle birlikte küreselleşme söylemini bir yana attılar, serbest piyasa söylemini unuttular, şimdilerde ulusal ekonomi ön plana çıktı. Emperyalizmin metropolünde ezberler bozuldu ama bizim gibi ülkelerde hala o ezberler tutturulmaya çalışılıyor."



Boratav'ın sunumunun ardından başlayan panelde ilk konuşmacı Sabancı Üniversitesi'nden Doç. Dr. Ahmet Öncüydü. Öncü, krizle birlikte artan işsizlik oranlarının resmi rakamlar ve kayıt dışı ekonomideki işsizlerle birlikte değerlendirildiğinde yaklaşık 5 milyon işsiz olan bir ülke olduğumuz gerçeğiyle konuşmasına başladı. Kentleşemeyen ancak hızla "kentleşen" bir ülke olduğumuzun altını çizen Öncü "OECD ülkeleri arasında en hızlı kentsel büyümeyi yaşayan ekonomilerden biri bizim ekonomimiz. Bunun anlamı kırsaldan göç devam ediyor ve işsizlik bunun çok çok üstüne çıkacak demektir.



Önümüzdeki dönemde çalışan nüfusun %25-40 oranında işsiz kalacağı yönünde öngörüler var ve maalesef bu işsiz nüfusun çoğunluğu yine gençler olacak" diyerek konuşmasını sürdürdü.

### "Bu Yaz Çok Sıcak Geçebilir"

Krizden çıkışta belirgin olan iki yaklaşımdan bahseden Öncü "bunlardan biri emek cephesinin yaklaşımı diğeri de sermayenin yaklaşımı, ama bu durumda görünen o ki sermaye cephesini kurtarmaya yönelik tedbirler, yardımlar ve uygulamalar emek cephesini daha da baskı altına almaya yönelik olacak" dedi. Yapılan akademik çalışmaları da referans göstererek Almanya, İngiltere, Fransa ve belki de ABD'de önümüzdeki aylarda sosyal patlamaların yaşanabileceğine işaret eden Öncü "bu yaz çok sıcak geçebilir, belki de G20 zirvesi sırasında sokaklarda yaşananlar bunun öncü işaretleridir" dedi.

## Krizin Faturasını Ödemeyeceğiz! Ama Nasıl?

Prof Dr. Ahmet Öncü'den sonra söz alan Ankara Emek ve Meslek Örgütleri Platformu Dönem Sözcüsü Ramazan Pektaş "kriz yok, bankalar batmadı, kriz bizi teğet geçer, psikolojik kriz" söylemlerinin ancak başka bir dünyada yaşayanlar tarafından söylenebileceğini, bunları söyleyenlerin krizin gerçek mağdurlarından bihaber olduklarını belirterek konuşmasına başladı. "Krizin faturasının bedelinin ödenilmeye çalışıldığı gerçek mağdurların seslerine kulak verildiğinde ise bir kez daha anlıyoruz ki bizi bu duruma sürükleyen bu sağ politikalarla tekrar bu sürüklendiğimiz yerden çıkmamız mümkün değil. Kendi çözümlerimizi, mücadele hattımızı yaratmamız gerekiyor. Belki de yeni mücadele biçimleri keşfetmemiz gerekiyor. Krizin faturasını ödemeyeceğiz dediğimizde "peki ama nasıl?" diyenlere nasıl olduğunu kavrayabilmemiz gerekiyor" diyen Pektaş sözlerini şöyle tamamladı "Temel mahkemeye düşmüş, ölüm cezasına çarptırılmış, idam edilmeden önce sormuşlar söylemek istediğin bir şey var mı diye "ha bu da bana ders olsun" demiş. Bu da bize ders olsun ama ölmemize gerek yok!"

Panelin son konuşmacısı TMMOB Hukuk Danışmanı Avukat Nurten Çağlar Yakış çalışma yaşamında uygulamaya konulan yeni yasal düzenlemeler ile çalışanların hak kayıplarından ve bu hak kayıplarının içine girdiğimiz kriz ortamında daha yıkıcı bir şekilde karşımıza çıktığından bahsettiği konuşmasında, krizin etkilerinin genç kuşağı daha çok etkileyeceğinin ve bunun ancak örgütlü mücadeleler ile üstesinden gelinebileceğinin altını çizdi.

Salondan gelen sorular ve katkılarının ardından panelistlerin son sözleri ile etkinlik sona erdi.

